

19 בדצמבר, 2010

לכבוד,

מר ניר ברקת	גב' רות צפדיה
ראש עיריית ירושלים	מנהלת מחלקת רישוי שילוט - עיריית ירושלים
כיכר ספרא 1	כיכר ספרא 10
ירושלים	ירושלים
ובפקס: 02-6296014	ובפקס: 02-6296146

שלום רב,

הנדון: בקשה לביטול החלטת ועדת השילוט העירונית לחייב סוחרים בירושלים המזרחית לתלות שלטים בעברית

בעקבות דיווחים בתקשורות אודות החלטת ועדת השילוט העירונית בעיריית ירושלים לחייב את הסוחרים ובעלי העסקים בירושלים המזרחית, להוסיף כיתוב בעברית לשילוט הקיים ולשילוט אשר יוצב בעתיד. הריני לפנות אליכם, כדלקמן:

1. ביום 9.12.10 התפרסמה ידיעה באתר ynet על החלטת ועדת השילוט העירונית בעיריית ירושלים, לחייב את בעלי העסקים בירושלים המזרחית להוסיף כיתוב בעברית לשילוט הקיים ולכל שילוט חדש שיותקן, כך שהכיתוב בעברית יתפוס לא פחות ממחצית משטח השלט, וזאת במסגרת הליך עדכון השילוט בעיר. דרישה זו, כאמור בידיעה, מהווה תנאי לחוקיות השילוט ועמידתו בדרישותיה של ועדת השמות העירונית, וחריגה ממנה תגרור תשלום קנס מהתושבים "העוברים" עליה.
ראו:

כתבה ב-ynet מיום 9.12.10 "סוחרים מזרח העיר יחוייבו לתלות שלטים בעברית":
<http://www.mynet.co.il/articles/0,7340,L-3996453,00.html>

2. הלכה למעשה, החלטת ועדת השילוט העירונית מחייבת את תושביה הערבים של ירושלים המזרחית, להשתמש בשפה העברית במרחב הפעולות הפרטי – מסחרי שלהם. החלטה זו אינה חוקית ודינה בטלות, כך פסק ביהמ"ש לפני קרוב מעשרים שנה בעניין **ראם מהנדסים**; הדיון שם נסב סביב החלטה של עיריית נצרת עילית, אשר התנתה מתן רישיון לחברת בנייה לפרסם מודעה על לוח המודעות העירוני, בהוספת כיתוב בעברית למודעה שהייתה כולה בערבית. ביהמ"ש פסל התנייה זו וקבע, כי הזכות ללשון ולחופש ביטוי גוברת על אינטרסים ציבוריים אחרים, ככל שמדובר בפעולה של ביטוי פרטי המשרתת אינטרסים של הפרט לעומת ביטוי שלטוני הפונה לציבור ומשרת את האינטרסים של הכלל. בנוסף, דחה ביהמ"ש את הטענה כי הדרישה כי הכיתוב בעברית יהיה אך שולי לעומת הכיתוב בערבית, אינה מרככת את הכפייה כשלעצמה וההחלטה פסולה מעיקרה. הטיב כבוד השופט (כתוארו דאז) ברק בעניין **ראם מהנדסים** לתאר זאת במילים אלו:

P.O. Box 8921 Haifa 31090 Israel Tel: (972)-4-950-1610 Fax: (972)-4-950-3140

חיפה 31090, ص.ب 8921 هاتف 04-9501610 فاكس 04-9503140
חיפה 31090, ת.ד. 8921 טלפון 04-9501610 פקס 04-9503140

Email: adalah@adalah.org <http://www.adalah.org>

"במצב דברים זה, הפגיעה בחופש הלשון של העותרת אינה אך קרובה לוודאי. הפגיעה היא ודאית. פגיעה זו קשה היא. מונעים מהעותרת את השימוש בלשון שבה היא חפצה. מונעים ממנה מלפנות אל קהל היעד שאליו היא רוצה לפנות. טעמיה עמה מדוע מבקשת היא לפנות דווקא לקהל יעד זה ולא לציבור הרחב. בחברה פלוראליסטית יש לכבד רצונה זה. ישאל השואל: אך הרי אין מחייבים אותה להביע עצמה רק בעברית. מאפשרים לה לכתוב בלשון הרצויה לה בשליש התחתון של המודעה. האם אין בכך איזון ראוי בין חופש הביטוי והלשון של המערערות לבין האינטרס הציבורי בלשון העברית? והתשובה היא זו: אכן, יש בכך הקלה מסוימת. בעניינים אחרים אף עשוי להיות בכך פתרון מניח את הדעת, אך לא בהקשר שלפנינו. במדינה דמוקרטית, אשר על דגלה חרותים כבוד האדם וחירותו והמבוססת על סובלנות ועל מיגוון של לשונות ושפות, יש לאפשר לפרט לבחור את צורת הביטוי הרצויה לו, כאשר ביטוי זה אינו קשור ביחסי הפרט עם השלטון ואינו מהווה מילוי חובה המוטלת על הפרט וכאשר מעורבותו של השלטון מתבטאת אך בכך שהוא מספק "במה" שעליה מתבטא הפרט. בחברה שוחרת חופש אין להצדיק - מנקודת המבט של הציבור הנאור - מעורבות של השלטון בבחירת לשונו של הפרט במצב דברים זה." (הדגשה לא במקור)

ע"א 105/92 **ראם מהנדסים קבלנים בע"מ נ' עיריית נצרת עילית**, פ"ד מז(5) 189, 213-214 (1993)

3. החלטת ועדת השילוט העירונית להלן, כופה על תושביה הערבים של ירושלים המזרחית את השימוש בשפה העברית, כאשר מרביתם אינם יודעים אותה על בוריה או לא יודעים אותה כליל. עבור התושבים הערבים, השפה הערבית; שפת האם שלהם, היא שפת היום יום, היא שפת התן וקח בה עוסקים בעסקיהם ובחיייהם הרגילים. אך לא רק; עבורם, השפה הערבית היא ביטוי לזהותם הפוליטית והתרבותית במציאות הקשה והסבוכה שנכתבה עליהם זה מעל ארבעים שנה. משכך, ההחלטה לכפות עליהם לתלות שילוט בשפה העברית, אינה מתקבלת על הדעת, בלתי ישימה ובלתי חוקית בעליל.

לעניין מאפייניה הייחודיים של השפה הערבית והמטען הפוליטי, היסטורי, תרבותי וחברתי שהיא חובקת בתוכה, ראו:

בג"ץ 4112/99 **עדאלה נ' עיריית תל אביב יפו**, פ"ד נו(5) 393, 418-419 (2002); רע"א 12/99 **מרעי נ' סאבק**, פ"ד נג(2) 128, 142 (1999); עניין **ראם מהנדסים**, עמ' 211.

4. ודוק. פסק דינו של ביהמ"ש בעניין **ראם מהנדסים** לעיל, התייחס לפרסום מודעה מסחרית של הפרט על לוח מודעות עירוני, לעומת זה החלטת עיריית ירושלים נשוא בקשה זו, מתייחסת לשילוט מסחרי של הפרט על נכסו או עסקו הפרטי, לפיכך מעורבותה השלטונית של העירייה מצטמצמת כפליים. כאמור, השילוט המסחרי מוצב על-ידי הפרט ובמימונו הפרטי, ונועד לשרת את האינטרס האישי-עסקי שלו. השילוט פונה לקהל היעד המשרת את הפרט, ועל כן הוא ירצה להציג על גבי את התכנים אשר ישקפו את הדימוי שהוא חפץ לשדר כלפי אותו קהל. הסוחרים ובעלי העסקים הערבים בירושלים המזרחית, בחרו במשך עשרות שנים להציב כיתוב בערבית בלבד או בנוסף כיתוב לועזי על גבי השילוט המסחרי שלהם. את בחירתם זו היה על הועדה לכבד, משלא עשתה זאת, וחייבה אותם להוסיף שפה

זרה עבורם, היא פוגעת בזכותם ללשון, לחופש ביטוי, לחופש עיסוק, לאוטונומיה האישית ולחופש הבחירה.

5. למותר להזכיר, כי ירושלים המזרחית הינה שטח כבוש אשר חל עליו הדין הבינלאומי ההומניטארי והדין הבינלאומי בדבר זכויות האדם. בית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ) אימץ את החלטות מועצת הביטחון של האו"ם וקבע בחוות דעתו המייעצת לעצרת האו"ם משנת 2004 בעניין גדר ההפרדה, כי ירושלים המזרחית היא שטח כבוש כמו שאר שטחי הגדה המערבית ורצועת עזה, וכי לצעדים שנקטה ישראל אין תוקף על פי המשפט הבינלאומי. ראו – Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion (International Court of Justice, July 9, 2004), 43 IL M 1009 (2004), בסעיפים 75 – 78 לחוות הדעת.

6. תושביה הערבים הפלסטינים של ירושלים המזרחית הם בחזקת אוכלוסייה אזרחית מוגנת מכוח הדין הבינלאומי ההומניטארי, הגדרה זו מטילה על ישראל ככוח כובש, את החובה להגן על זכויותיהם הן מתוקף חובות פרטניות, המעוגנות במשפט הבינלאומי ההומניטארי (אמנת ג'נבה הרביעית משנת 1949 ותקנות האג), והן מתוקף חובתה הכללית של המעצמה הכובשת לשמור על הסדר והחיים הציבוריים, המעוגנת בתקנה 43 לתקנות הנספחות לאמנת האג בדבר דיני המלחמה ביבשה משנת 1907. חובה זו שתי פנים יש לה; נגיבית, דהיינו שהכוח הכובש יימנע מנקיטת אמצעים הפוגעים באינטרסים של האוכלוסייה המקומית, ופוזיטיבית – נקיטה באמצעים מתאימים להגן על אוכלוסייה זו מפני סכנות ובעיות הנוצרות כתוצאה מהכיבוש. (ראו: בן-נפתלי ושני המשפט הבינלאומי בין מלחמה לשלום, 179 (2006).

7. יוצא אפוא, שעיריית ירושלים אשר מופקדת באופן ישיר על הניהול האזרחי של התושבים הערבים בירושלים המזרחית, מפרה את חובותיה – הפוזיטיביות והנגטיביות כאמור – כאשר היא כופה שימוש בשפה העברית על התושבים כמפורט לעיל. חובה ספציפית לעניין ההגנה על הזכות ללשון, מעוגנת בסעיף 27 לאמנה הבינלאומית לזכויות אזרחיות ופוליטיות – 1966.

8. בטרם סיום נציין, כי קושי נוסף בהחלטה כרוך בעובדה שאי עמידה בדרישות הועדה לעניין הוספת כיתוב בעברית לשילוט, מטיל בצדו קנס ומעמיד את התושב כעבריין בין העבריינים על החוק; דבר זה כשלעצמו הינו בלתי סביר ובלתי מידתי. יתירה מכך, שינוי והחלפת שילוט בהתאם להחלטת הועדה, מטיל מעמסה כלכלית על הפרט ללא כל הצדקה, במיוחד לאור העובדה ששילוט רב מוצב זה עשרות שנים ללא רבב.

לאור האמור לעיל, הריני מבקשים בטלותה של החלטת ועדת השמות העירונית לעניין חיוב הוספת כיתוב בעברית לשילוט המסחרי בירושלים המזרחית.

בכבוד רב,

חנין נעאמנה, עו"ד

העתקים:

מר יהודה ויינשטיין – היועץ המשפטי לממשלה
גב' רחל ביטון – מרכזת רישוי שילוט בעיריית ירושלים